

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

29. JANUARJA

STEV. 5.

Še nekaj o ureditvi domačega vrta

Ograja. Lepo urejenega vrta si skoro ne moremo misliti brez ograje. Njen namen je pred vsem ta, da varuje pridelke pred nepovabljenimi gosti, zlasti pred živino, prašiči in tudi perutnino. Pa tudi v lepotnem oziru je ograja — pa če je še tako preprosta — nekaj sestavnih del vrta.

Najbolj naravna in skoroda najlepša ograja je lepa živa meja, ker taka ograja se najbolj prilaga pokrajinski sliki. Seveda imamo v mislih pravilno vzgojeno in lepo negovano živo mejo, najsibo že iz kakršnekoli rastline. Ima pa vsaka živa meja tudi svoje hibe, ki jih ni malo: Preden doraste mine precej let, povzame, zlasti v starosti, mnogo prostora, z njo je vsako leto delo; živa meja dela senco, njene korenine silijo daleč v vrtno zemljo, v njej ima zavetišče razna škodljiva glolazen in plevel; končno pa mora biti živa meja že jako skrbno zasajena in negovana, da popolnoma zanesljivo brani dostop v vrt ljudem in živalim, kaj rade namreč nastanejo v njej vrzeli, ki se zelo težko iznova zarastejo. Živa meja sodi zaradi tega le za velike vrtove, kjer je dovolj zemlje, kjer hočemo na vsak način ohraniti pokrajinski značaj vrta in ni treba gledati na nekoliko večje stroške.

Še najhitreje zraste živa meja iz kaline, gabra; glod (beli trn) je že bolj počasen, toda boljši varuh nego kalina in gaber, ker je zelo trnjev. Lepa je tudi živa meja iz smrečic, ker je tudi pozimi zelena. Žive meje obrezujemo tako, da se navzgor nekoliko zožujejo. Le na ta način dosežemo, da ostanejo tudi spodnje veje žive in goste.

Sedaj najbolj razširjene so ograje iz pocinkane žične mreže. Lepa taka ograja sicer ni, pa je zato zelo praktična in trpežna, ako je dobro pocinkana. Ograja iz žične mreže, razen

lepotnega učinka, nima nobene tistih napak, ki so bile naštetje pri živi meji. Izmed lesenih je najpreprostejša, razmeroma lepa in trpežna ograja iz okroglih, obeljenih in oglajenih smrekovih količev, ki so pribiti na vodoravne gredi. Take količe našagamo iz smrečic, ki so rastle v goščavi in ki so deloma že usahnile. Imajo namreč zelo trd in gost les, ki traja najmanj dvakrat tako dolgo kakor smrekovi remeljni našagani iz puhlih smrekovih debel.

Razdelitev vrta. V vrtu gojimo najrazličnejše rastline na razmeroma majhnih ploskvah, ki jim pravimo grede. Zato je že iz praktičnih razlogov umestno, da ga razdelimo za trajno v primerne predele ali kose (parcele). Prav tako pa je tudi iz lepotnih ozirov primerna razdelitev vrta važna, ker na ta način šele dobi vrt prikupljivo zunanje lice.

Preden se lotimo razdelitve v naravi, je neogibno potrebno, da si naredimo na papirju obris vsaj v glavnih potezah v merilu 1:100, to se pravi, kar je na papirju 1 cm, je v naravi 100 cm ali 1 m; če je prostor za vrt prav majhen, je merilo 1:50 bolj primerno. V tem slučaju je 1 cm na papirju, 50 cm (pol metra) v naravi. Najprej si narišemo meje vrta, potem pa ostalo razdelitev, začenši od vhoda v vrt. Razdelitev vrtnih ploskve v posamezne, navadno enake dele, dosežemo s poti.

Za naše namene hodi v poštev samo ravnočrtna ali pravokotna razdelitev. Pri razdelitvi dobro preudarimo lego vrta in razne druge okolnosti. Posebno se varujmo preveč nadržanega razkosavanja. Vrtno poti jemljejo mnogo prostora, ki nič ne koristi, ampak pozvrača dokaj neplodnega dela. Zato naj velja pri razdelitvi načelo: malo peska, več trate, več zelenja. Vsak večji

vrt naj ima od vhoda po vsej svoji dolžini in širini vsaj meter široko glavno pot. Koliko naj ima stranskih potov, ki križajo v pravem kotu glavni pot, to je zavisno največ od velikosti vrta in pa od njegove uporabe. Tik ob ograji naj ne bo pota: od nje naj ga loči ozka gredica, pri večjih vrtovih pa bolj ali manj široka trata. Vsak vrtni pot naj bo okoli 10 cm nižji nego so gredice. Na zelo majhnih vrtičkih bomo imeli eno samo pot skozi sredo, pa še tista bo ožja od 1 m. Tudi ni, da bi morala biti posuta s peskom. Nizka travica, ki jo moramo večkrat požeti, je tudi lepa.

Večji vrtovi naj bi imeli pota s trdo podlago. Ko jih delamo, zmečemo rodno zemljo na obe strani na grede, nastali jarek pa zasipamo s kamenjem in gramozom, ki ga povajlamo, površje pa posipamo z drobnim peskom.

Vrtni pot naj bo na kak način obrobjen, da se obdrži ravna črta in da se robovi ne zasipavajo z gredic. Živ obrobek iz trate, iz zelenike, iz bršljana in raznih drugih

rastlin je jako lep, toda, ker je žive, ga je treba gojiti, sicer kmalu pre-raste pot in se raztegne tudi v grede. Dandanes radi delajo obrobke iz betona, ki sicer niso lepi, a so zato jako praktični, ker ne potrebujejo nobene nege in so zelo trpežni. Poceni obrobek si naredimo iz okroglih, kot otročja glava, debelih kamnov ali iz labore. Obrobek iz desek ni lep in tudi ne trpežen.

Prav majhne vrtove uporabljamo izvečine le za pridelovanje zelenjadi; po rabatah ob potih pa gojimo vrtnice, trajnice, poletne cvetlice, lahko pa tudi jagode, rdeče grozdjiče in morebiti tudi kako pritlično sadno drevo. Posamezne dele (table) namenjene za zelenjad razdelimo v gredice, ki naj bodo po 1 m 20 cm široke. Med njimi so vrtna stezice, ki jih naredimo vsako pomlad sproti, ko zemljo obdelamo in poravnamo.

Pri večjih vrtovih pa ločimo dva glavna dela: prostor (grede) za zelenjad in prostor za trato in cvetlice. Na obširnih vrtovih imamo tudi še lahko poseben prostor za sadovnjak.

Česa se naučimo od suše

Vsako še tako neugodno leto prinese kmetu kak dober nauk za izboljšanje njegovega gospodarstva, saj se največ izučimo iz pogrškov in pomanjkljivosti svojega delovanja. Tako ima tudi poljedelec v sušnih letih priložnost dodobra spoznati svojo zemljo, pa naj bo ta suha ali mokrotna, kako se obnaša ob pomanjkanju padavin. Toda ne samo različna tla, ampak tudi zemlje iste kakovosti, istih lastnosti so napram suši različno občutljive, če jih na različne načine obdelujemo in gnojimo. To dokazujejo izkušnje zadnjih dveh let v Nemčiji, kjer so imeli v nekaterih pokrajinah zelo hudo sušo, ki je povzročila kmetijstvu ogromno škodo. Tu so opazili praktični kmetovalci in kmetijski strokovnjaki, da posledice suše na istovrstnih zemljah niso bile povsod enake, ampak so nekatere njive hujše trpele, druge manj, in da je bilo to posledica različnega obdelovanja in gnojenja. To se je izkazalo v prvi vrsti na njivah, pa tudi na travniških.

Na travnikih so na pr. ugotovili, da so tisti, ki so jih takoj po prvi sušnji pokrili z razkrojenim hlevskim gnojem ali s kompostom mnogo lažje in delj časa klubovali suši kakor negnojani. To poletno gnojenje travnikov s hlevskim gnojem je v teh dveh sušnih letih delalo naravnost čudeže. Seveda mora biti gnoj v ta namen dodobra razkrojen ali celo kompostiran. Svež gnoj slabše deluje. Z njim pognojeni travniki so tudi ob koncu suše, ko so nastopile padavine, mnogo hitreje in bujnejše pognali ter dali obilno jesensko krmo, ki se je dala dolgo izkoristiti za jesensko pašo. Toda ne samo množinsko, ampak tudi kakovostno je bila krma takih zemljišč boljša. Ker vsebuje hlevski gnoj dovolj dušika, je tudi ta prišel do veljave na ta način, da se je na travnikih, ki so bili z njim zagnojani, zelo razširila detelja in druge beljakovinate rastline, ki so potem znatno zvišale hranilno vrednost krme. Množinsko se je krma povečala s tem, ker so trave bujnejše pognale pod vpli-

vom gnojenja z dušikom. Tudi gnojilca je dobro učinkovala, kajti travniki, na katere se je že zgodaj spomladi ali pozimi navozilo, so mnogo lažje prenesli sušo nego negnojeni ali oni potroseni z umetnimi gnojili. Nič manj uspešno ni bilo spomladansko brananje travnikov, s katerimi se je v zemlji ohranila vlaga ter se preprečilo, da se tla niso tako močno izsušila. Naravno da so vsled tega bile košnje bogatejše.

Na njivah je sušna doba naravnost zahtevala, da se s primernim obdelovanjem izguba vode iz zemlje čim bolj zmanjša, da se z zgodnjo posetvijo omogoči rastlinam pravočasno ubežati suši in da se jih s primernim gnojenjem prej pripravi do zoritve.

Zelo ugodno je vplivala na rastlinstvo **globoka jesenska praha**, globoko preoravanje praznih njiv pred zimo. — Vsled nje se v zrahljani zemlji nabere obilo zimske vlage, ki ostane v globlini in pride v korist rastlinam ob suši. Ta voda ne more izginiti iz tal, kakor se navadno zgodi v zemlji, ki jo orjemo šele spomladi. Zato moramo tu posebno krepko poudariti načelo modernega poljedelstva: jeseni je zemljo globoko orati, spomladi pa ne sme plug več na njivo. Tedaj nam zadostuje brana ali pa kultivator s katerima se zemlja le zrahlja, ne pa obrača in suši. To orodje popolnoma zadostuje, da pripravimo zemljo za setev. Le v izjemnih slučajih, ko imamo še gnoj spraviti v zemljo, se poslužimo še pluga, toda tudi tedaj moramo gnoj le plitko podorati.

Glede vlage v zemlji so izkušnje dognale, da napravi valjar spomladi v sušnih letih mnogo škode, ker spravi vodo iz spodnjih plasti na vrh, kjer brez koristi izpuhti v zrak. Nasprotno pa zelo mnogo koristi brana, ki ohranjuje vlago v zemlji, obenem pa zatira škodljivi plevel, ki jo sicer zelo osuši. V takih sušnih letih se s tem orodjem uniči več plevela kot z vsem poznejšim okopavanjem, pletvijo in osipavanjem. Brana se je izvrstno obnesla pri ozimini, pa tudi na že rastočih jarih posetvah. Seveda se z njo še največ plevela uniči pri pripravi zemlje za spomladno setev.

Primerno gnojenje njiv veliko pripomore, da se zmanjša škoda od suše,

ker omogoči rastlinam dovolj zgoden razvoj, predno nastopi pomanjkanje vlage. Toda to gnojenje mora biti izvedeno čim prej, da dobe mlade rastline v zemlji že pripravljeno hrano in se že v mladosti bujno razvijejo. Hlevski gnoj, s katerim gnojimo zgodaj spomladi, mora torej biti dobro vležen, vsaj tri mesece star, kajti svež gnoj potrebuje v zemlji preveč vlage in jo zato poleti suši. Seveda najbolje se je izkazalo jesensko gnojenje s hlevskim gnojem za spomladne setve. Žal, da je ta način pri nas še tako malo upeljan, četudi ima veliko prednost pred spomladanskim gnojenjem.

Gnojenje pri nas je dosedaj tako urejeno, da se čez zimo napravi največ gnoja, med tem ko ga jeseni navadno primanjkuje. Treba bi bilo torej polagoma spremeniti ravnanje z gnojem tako, da bi si ga kmet čim več prihranil za jesen, da bi lahko že tedaj, ob predzimskem globokem preoravanju z njim pognojil svoje njive za okopavine. Jeseni tudi ni taka škoda, če spravimo v zemljo manj razkrojen ali celo svež gnoj, ker ima ta priliko čez zimo v zemlji se razkrojiti.

Tudi nekatera umetna gnojila so v stanu usposobiti rastline za uspešen boj proti suši, če jih pravočasno tako okrepijo. Zato je glavni pogoj ta, da jih dovolj zgodaj potrosimo, da dobe že mlade rastline toliko hrane v zemlji, da se lahko črpajo vodo ob času lji, da se lahko močno vkoreninijo, poženejo v globino in od tam črpajo vodo ob času suše. Nasprotno pa pozno podana gnojila več škodujejo kakor koristijo, ker jemljejo že rastočim rastlinam vodo za raztapljanje in jih tako še bolj sušijo. Tudi počasi delujoča gnojila ne pridejo do učinka in vejav, ker rabijo preveč vode in s tem zemljo osušijo, zato jih rastlinstvo ne more izrabiti. Iz tega je jasno, da v letih suše koristijo rastlinam le hitro učinkujoča in čim bolj zgodaj spomladi potrosena umetna gnojila.

Tako smo tu na kratko navedli nekaj izkušenj iz sušnih let, ki nam podajo smernice, kako moramo zemljo obdelovati in jo gnojiti, da bomo zmanjšali škodo, ki jo nam povzroča suša.

V VSAKO HIŠO »DOMOLJUBA«!

Ozimine v nevarnosti

Letošnja mila in deževna zima kmetovalcem ni posebno po godu, kajti upravičeno se boje škode, ki jo bodo zaradi prezgodnjega pogajanja in poznih mrazov trpele ozimine, sadno drevje in trte. Težka je borba proti takim vremenskim neprilikam, ker človek nima sredstev, da bi se jih uspešno branil. Proti slani ima sicer nekoliko možnosti omiliti po njej povzročeno škodo na sadnem drevju in trtah z dimom, proti drugim ujmam, kakor sta sneg in mraz, pa to nič ne zaleže. Zlasti ozimine je težko obvarovati pred grozečo škodo. Vendar tudi pri teh jo je v nekaterih primerih mogoče zmanjšati, kakor so to doglali bistroumni kmetovalci, ki so to sami poskušali.

Naše ozimine so sedaj ob topleni in vlažnem vremenu precej bujno pognale ter postale manj odporne proti morebitnim poznejšim pozebam. naši poljedelci namreč ne verujejo, da je zime že konec, ampak vsi se boje, da bo mraz nastopil v dobi, ko bo rastlinstvo v bujnem razvoju in proti njemu najbolj občutljivo. Nevarnost je možna od dveh strani: bodisi da zapade pozno močan sneg, ki žita potlači ter leži tako dolgo, da ta pod njim zginejo; bodisi da nastopi hud mraz, ki zemljo dvigne, da se korenine potrgajo, ali še občutljive setve pozebejo.

Če zapade sneg po takih bujno rastočih žitih ter jih visoko pokrije in povrhu še zmrzne, tedaj potlačene rastline ne samo, da ne morejo usvajati, ker nimajo sončnih žarkov, ampak tudi ne dihati, ker pod snegom ne dobe dovolj zraka. Posledica je, da se zaduše v svoji lastni ogljikovi kislini, ki ne more na dan; potem pa zginejo. Ta nevarnost bo še največja, kajti zgnila ozimina le redkokdaj zopet odžene iz spodnjih kolenc ali pa le nepopolno, žita ostanejo redka in pridelek je pičel.

Kako bi bilo v takih primerih postopati, da se vsaj nekaj reši? Popolna obramba teh zlih posledic je nemogoča, pač pa se dajo tuptatam zmanjšati. Če sneg, ki je na površju zamrznil, ni previsok, tedaj ga z brano raztržemo in razgrebemo do rastlin.

da spravimo na ta način zrak do njih. Večino jih bomo rešili pred gnitjem.

V južnih pokrajinah, kjer imajo pogosto mile zime in zaradi teh žita trpe zaradi poleganja, tam jih zgodaj spomladi obžanjejo. To sredstvo je priporočljivo tudi za naše kraje za tista žita, ki sedaj prebujno odganjajo. Takim tudi pozni sneg ne bo toliko škodil. Obžanjamo jih pa ob suhem vremenu in predno so pognala klasje, da s tem zaustavimo njihov prezgodnji razvoj. Tudi brana jim koristi, če jih temeljito prebrnemo in razredčimo, predno so premočno odgnala. Bolj redka žita lažje prenesejo težo snega nego pregosta.

Sedaj imamo neprestano deževje, kakor le malokdaj v tem mesecu. Tu se zaradi premočne vlage žitne korenine v zemlji lahko zaduše in zginejo. Pa tudi pozneje jim taleči sneg škoduje. Tu pač ne pomaga drugega, kot da očistimo järke in odpeljemo odvisno vodo čimprej stran. V posebno nevarnih položajih je morda celo potrebno, če voda na njivi stoji, da povlečemo s plugom čez zemljišče par jarkov, ki naj vodo hitro odvijajo. Pri tem se ni bati male škode, če hočemo rešiti glavni pridelek.

Ponekod je škoda vidna celo že na mladi detelji, ki je postala redka, ker je večinoma že pognila. Tu si pomagamo, seveda nekoliko pozneje, s podsetvijo takih rastlin, ki so črni detelji enako vredne. Najboljša je rdeča detelja inkarnatka, ki hitro raste in se lahko kosi že s črno deteljo. Res da vrže samo eno košnjo, toda ta zaleže toliko, da se taka podsetev prav dobro izplača; vsekakor je to boljše, kot pa deteljišče preorati.

Ne smemo tudi prekmalu sejati rastlin, ki so občutljive proti mrazu, kakor so koruza, fižol, buče, krompir, lucerna, kajti verjetno je, da jih bo pozni mraz poškodoval. Žanje je maja meseca še dovolj zgodaj. L.

Otroku, ki ima podančice (drobne gliste), dajaj večkrat nastrganega krompirja ali krompirja, ki ga je namočil v krompirni sok. To je najboljše zdravilo za otroke, ki imajo podančice. L.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Kruhova juha. Ostanke kruha ali stare žemlje zrežem na tanke rezine. Za zaliv dveh litrov vode rabim tri pesti narezanega kruha, dve magijevi kocki in primerno soli. To juho kuham dobro uro. Potem prav dobro zgodljam. Če je juha pregosta, ji prilijem kropa. Predno dam juho na mizo, pridenem košček surovega masla in dva v mrzli vodi stepena rumenjaka. Juho potresem s ščepom popra in s sekljanim drobnjakom ali zelenim petršiljem. Ako prilijem juhi kozarec belega vina, se ji okus znatno zboljša. A neobhodno potrebno to ni.

Pustni krofi. Pri napravi krofov je pred vsem paziti na to, da so vse potrebščine segrete. Najprej postavim kvašček iz treh dkg kvasa. Za to množino kvasa rabim pol kg moke. V globokem loncu stepem tretjino litra sladke smetane ali dobrega mleka, pet rumenjakov in šest dkg raztopljenega surovega masla. Med stepanjem pridenem primerno soli, žlico ruma, malo limoninih drobtin in sok ene pomaranče. To tekočino zlijem na moko, pridenem še kvašček, zmešam v testo in prav temeljito stepem. Stepam toliko časa, da postane testo gladko in voljno, in da se odloči od kuhalnice in od sklede. Testo dobro pokrijem in postavim na topel prostor, da vzide. Ko je testo vzhajano, ga denem na desko ali na prtič in ga razvaljam za prst na debelo. Z obodom potem zrežem krofe, nadevam jih s segreto mezgo, obložim z drugim zrezkom, pritisnem s prsti ob robih in zrežem z manjšim obodcem. Naložim krofe na pogrnjene segrete deske, pokrijem s prtičem ter pustim, da vzidejo. Ko so krofi vzšli, jih cvrem na masti, ali na maslu, ali na mešanici iz masti in masla. Segrete masti naj bo za dva prsta visoko v posodi. V razbeljeno mast pokladam krofe tako, da pride zgornja plast krofa na dno posode. Krofov naložim v posodo le toliko, da plavajo v masti in da niso na tesnem. Posodo takoj pokrijem, malo potresem in pustim, da se krofi na spodnji strani lepo rumeno ocvrejo.

Potem jih obrnem in še na drugi strani lepo rumeno ocvrem. Obrnjenih krofov ne pokrivam več. Ocvrte krofe polagam previdno na segrete velike krožnike, pokrite z belim papirjem. Še gorke potresem s presejanim sladkorjem in jih nato dam na mizo.

Lešnikove rezine. Za te rabim štirinajst dkg moke, štirinajst dkg sladkorja, deset dkg celih lešnikov, šest dekagramov rozin in dve celi jajci. Jajca in sladkor dobro mešam, potem pridenem moko, rozine in lešnike. Podolgasto obliko namažem z maslom, zravnam po njej mešanico in spečem v srednje vroči pečici. Ohlajeno pečivo razrežem na rezine.

RAZNO

Aluminijeva posoda. Že pred vojsko je izrekel zdravstveni urad v Berlinu, da kuha lahko vsak brez skrbi v aluminijasti posodi. Vendar so sumili zdravniki, da prihaja mnogo obolenj od aluminijeve posode, ker se razprošča pri kuhanju kovine in pride v jed. Na Nemškem so kuhale gospodinje kar splošno juhe in zelenjave v aluminijasti posodi — ko pride iz Amerike glas, da naraščajo tam slučajni raka vsled kuhanja v aluminiju. Nemške gospodinje so segle po starih loncih. Nato je preiskala komisija zadevo in ni ugotovila, da bi bila kaka bolezen ali zastrupljenje v zvezi z aluminijasto posodo. Dresdenski učenjak Rajner Berg je dokazal, da je v vseh zelenjavah več aluminija kakor se ga navadno razprosti pri kuhanju. Berlinski kemik dr. Masscart je preiskal vodovodno vodo v Berlinu, Bremenu, Dresdenu in ob Reni, pa je odklonil amerikanske trditve, da se nahaja v vodi aluminij. Dr. Blumental, znani raziskovalec raka, ni našel vsa leta svojega delovanja nobene zveze med rakom in med aluminijevo posodo.

*

Prisadna pika ali metljaj prizadeva veliko bolečin in postane lahko nevarna, če jo iztiskaš z nohti, če se praskaš ali če pride kaj drugega nečednega v rano. Stari ljudje so jo zdravili z gorkim oljem in žajbljem. Olja zavri v lončeni posodi deni na $\frac{1}{2}$ litra olja dve pesti žajblja in odlij olje, ko je žajbelj prevrel. Razpusti v olju za oreh kafe in prevri v tem olju

krpo in jo poioži gorko na boleče mesto. Ponavljaj, a prevri vselej krpo, da gre strup iz nje. Najbolje je, da vzameš za vsak obkladek svežo krpo. Z gnojem zamazana ni več za rabo; njen konec naj bo ogenj. Ne meči je ne v smetišče, ne na gnojnišče, kjer bi jo izgreble kure. Gnoj iz ran in tvorov je strupen, če pride na kožo, oboliš, če pride v kri, se zastrupiš. Po bolnišnicah prijemljejo z gnojem zamazane krpe samo s kleščami in vržejo takoj v razkužnino, doma se pa večini ljudi ne zdi nič hudega, če ležijo po hiši gnojne ali krvave obveze. Večina zastrupljenja ali prisada pride, ker ne pazimo na malo prasko ali ubodec in ker

navežemo karkoli nam je pri rokah na rano. Slovel je ogljar, da pozdravi hude rane od seka. Mož pa je prevrel vsako krpo, ki jo je položil na rano. Zdaj dobimo za malo denarja očiščeno vato, ki varuje rane pritiska in prahu. Po obkladku vate se zdravi vse hitreje. Vsaka hiša bi morala imeti vato doma. Če tišči obutev na otek ali rano, podloži vate pa ne bo nevarnosti. Zamazana vata pa naj gre za umazanimi krpami — na ogenj!

Človeka, ki mu peša kri, ki je vedno truden, zdrigni trikrat na teden po vsem životu z vinskimi kisom, vsak dan ga umivaj z mrzlo vodo, v katero si zliješ par žlic kisa.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denarna kupčija v Ljubljani. Prometa z inozemskimi devizami na ljubljanski borzi je bilo prošli teden le malo. Spremembe so bile le neznatne in porasla sta nekoliko v privatnem kliringu angleški funt ter nemška marka. Uradni tečaji so pa ostali neizpremenjeni. Tako so v zasebnem prometu plačevali angleški funt po 257 Din, ameriški dolar po 50.50 Din, nemško marko 14.50 Din, avstrijski šiling po 9.35 Din, špansko pezeto 6.72 Din, italijansko liro 3.03 Din in grške bone po 30 para. — Uradni tečaji so pa beležili: angleški funt 217.03 Din, ameriški dolar 43.46 Din, holandski goldinar 29.78 Din, nemška marka 17.63 Din, švicarski frank 14.28 Din, belgijski belga 7.40 Din, francoski frank 2.89 Din, češka krona 1.82 Din. — Več povpraševanja je bilo po nemških markah v klirinških čeki; nekoliko čvrstejša je postala tudi italijanska lira.

ŽIVINA

g Ptujski živinski sejem 21. januarja. Četudi je bilo vreme neugodno, so sejmarji prignali precej živine na ta jesem, toda prodajali so bolj slabo. Prigon je znašal 81 volov, 217 krav, 6 bikov, 33 juncev, 41 telic, 3 teleta, 1 ovco in 141 konj, skupaj 523 glav, od katerih so jih prodali le 151. —

Cene goveji živini so zopet padle in so znašale: voli 2—2.80 Din, krave 1.25—2.50 Din, biki 2—2.25 Din, junci 2—2.40 Din, telice 2.25—3.50 Din za 1 kg žive teže. Konje so prodajali po kakovosti, in sicer od 1000 do 3500 dinarjev, žrebeta pa po 300 do 1500 Din komad.

g Živinski sejem v Karlovcu 25. januarja. Ta sejem je bil precej dobro založen in kupčija tudi živahna, ker so prišli tudi kupci iz inozemstva. Cene so pa bile v splošnem precej nizke. Za 1 kg žive teže so dosegli: voli in junci 2—4 Din, krave v mesarske svrhe 1.50 do 2 Din, krave za užitek pa 2—4 Din; teleta 5—6 Din, prašiči za meso 5—6 Din, prašiči za rejo 6 do 8 Din. Konji so bili po 500 do 2000 Din eden, ovce od 60 do 120 Din ena. — Goyeje živine se je precej nakupilo za izvoz v Grčijo, konje so pa nabavili avstrijski kupci za izvoz v Italijo.

g Mariborski prašičji sejem 24. jan. Dovoz prašičev na ta sejem ni bil znaten in je znašal le 113 repov. Pa tudi kupčija je bila slaba, kajti prodanih je bilo le 45 kosov. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari po 65—85 Din eden, 7—9 tednov stari po 95—125 Din, 3—4 mesece stari 150 do 200 Din, 5—7 mesecev stari 240 do 260 Din, 8—10 mesecev stari 360 do 480 Din, 1 leto stari 570 do 900 Din. Za 1 kg žive teže so plačevali po 5—6 Din, mrtve teže 7 do 9.50 Din.

g Prasičji sejem v Ptuj 22. jan. Naslednji dan je bil sejem za prasiče, ki je bil z njimi slabo založen, pa tudi pičlo obiskan od kupcev, ki so odvzeli le 69 rilcev. Dovoz je znašal 128 doraslih prasičev in 25 pujskov, skupno 155 repov. Povprečne cene za kg žive teže so bile naslednje: pršutarji 4.50 do 4.75 Din, pitani prasiči 5.50—6.50 dinarjev, plemenske živali 4.50—4.75 dinarjev; pujske do 12 tednov stare so prodajali po kakovosti od 70 do 120 dinarjev enega. Cene prasičev so od zadnjega sejma nekoliko poskočile.

CENE

g Žitno tržišče. Sedanje žitno tržišče je pod vplivom slabih izgledov bodoče letine in zaradi tega slabih ponudb. V Srbiji in Vojvodini je nastopilo izredno lepo vreme in se je bati, da bodo ozimine prekmalu pognale tako, da bo nastala nevarnost poškodb po morebitnem februarjem mrazu. Ker se kmetje tega boje in predvidevajo slabo letino, zato svojega blaga ne ponujajo. Tega načela se drže tudi tisti veletrgovci, ki so si nakopičili zaloge ter sedaj čakajo še višjih cen. Zato cene stalno rastejo. — Na ljubljanski blagovni borzi so cene v zadnjih dneh beležile sledeče: Tu navedene cene veljajo za vagnske dobave, naložene v vagon na nakladalni postaji za 100 kg: Pšenica bačka in banaška 78 kg težka po 177.50 do 180 Din; koruza času primerno suha 120.50 do 122.50 Din, prekmurska 129.50 do 132.50 Din; oves slavonski 142.50 do 145 Din; ajda v Ljubljani 135 do 137.50 Din; moka, ničla, bačka in banaška po 285 do 295 Din, št. 2 po 265 do 270 Din, št. 5 po 240 do 250 dinarjev, otrobi debeli baški 110 do 115 Din.

g Cene umetnih gnojil. Da bodo naši kmetovalci vedeli, po čim lahko dobe umetna gnojila, ki jih sedaj spomladi potrebujejo, hočemo tu navesti njih cene. Opozarjamo, da te cene veljajo za 100 kg za vagnske množine od 5000 kg naprej, postavljene na vsako železniško postajo v Sloveniji. Le pri Tomazovi žlindri in kostni moki velja ta cena v Ljubljani. Pri odjemu v manjših količinah v vrečah jim je cena v najbližjem skladišču nekoliko višja. — Izmed dušičnatih

gnojil je čilski soliter po 335 Din, apneni dušik v vrečah po 180 Din, v pločevinastih bobnih 195 Din, apnena rečnina 255 Din, 40% rečnina 612 Din. — Fosfatna gnojila: rudninski superfosfat 95 Din, kostni superfosfat 115 dinarjev, Tomasova žlindra 18% po 134 Din (vsak nadaljnji odstotek 6 dinarjev več), razklejana kostna moka 97 Din. — Kalijeva sol 153 Din. — Mešana gnojila, vsebujoča dušik, fosforno kislino in prvi dve tudi kalij: nitrofoskal - Ruše 140 Din, nitrofoskal I. 170 Din, nitrofos 130 Din.

g Dvig cen v Italiji. Na italijanskih tržiščih so cene na debelo že v decembru močno narasle, to zlasti pri nekaterih vrstah blaga. Za prebivalstvo je zlasti občutljiv dvig cen mesa, mleka, mlečnih proizvodov, kokoši, jaje in rib. Pa tudi ostale potrebščine se stalno dvigajo, kakor so premog, jeklo, gradbeni material, umetna gnojila, petrolej, bencin, usnje, volna, krmila in olje. Opaziti pa je tudi znižanje nekaterih cen, tako na primer surovin za izdelovanje sveč in mila, nadalje pa tudi proizvodov, ki so prej tvorili znaten uvozni predmet, tako orehov in citron, ki jih doma itak ne morejo vseh uporabiti. — Dvig cen življenjskih potrebščin hudo pritiska zlasti na delovne sloje in na uradništvo, ki se jim zasluzki in dohodki od dne do dne manjšajo, medtem ko rasejo življenjske potrebe. Zaradi tega se nezadovoljstvo med temi sloji vedno bolj širi.

RAZNO

g Nazadovanje konkurzov. Zadnja leta je število konkurzov in prisilnih poravnav v naši državi znatno popustilo. V prvih desetih mesecih lanskega leta smo imeli v vsej državi le še 274 insolvente nasproti 588 v vsem letu 1934 in 1872 v vsem letu 1932. Zastoj Slovenije v gospodarskem pogledu v primeru z ostalo državo pa se kaže tudi v gibanju teh insolventov, kajti v prvih desetih mesecih letošnjega leta je od skupnega števila v naši državi odpadlo na insolvente v Sloveniji 31%, dočim je ta delež v letu 1931 znašal le 22.6%, v letu 1932 16.1% in v letu 1933 celo samo 15.1%. Tega je razvidno, da je Slovenija izmed vseh banovin v gospodarskem pogledu še najbolj prizadeta.

PRAVNI NASVETI

Delitev travnika. J. J. J. — Z nekim posestnikom sta solastnika lepega travnika. Uživata ga tako, da vsako leto menja je kosita zdaj eno zdaj drugo polovico. Ker je ena polovica precej zamočvirjena, solastnik pa noče o osušitvi nič slišati, čeprav je izvedljiva, bi radi travnik razdelili, vendar se solastnik tudi delitvi upira. Vprašate, kako bi mogli tega posestnika prisiliti na razdelitev. — Vsak solastnik je upravičen, da zahteva razdružitev skupnosti. Če se ta razdružitev ne more doseči sporazumno, kar bi bilo najcenejše, mora pač oni, ki to zahteva, vložiti tožbo na razdružitev sedanje skupnosti in na delitev dosedaj skupnega travnika v naravi. Delitvi travnika se vaš solastnik ne bo mogel upirati in si bo na njegovo polovico odpadajoči del pravnih stroškov prihranil, če si sama razdelita brez posredovanja sodišča.

Podpora za vodnjak. J. K. — Prošnjo za podporo za graditev vodnjaka lahko napravite. Morda boste kmalu kaj dobili, če ima banska uprava še kaj sredstev za tovrstne podpore.

Kdaj preneha služnostna pravica poti? Š. A. M. M. — Pred tremi leti ste prevzeli od tete posestvo, kjer so ljudje napravili skozi dvorišče in vrt pešpot, čeprav jim je to že pokojni mož vaše tete vedno branil. Pred dvema leti ste napravili na koncu vrta ograjo in s tem preprečili vožnje čez dvorišče. Takrat ste tudi nabili tablico z napisom: »Pešpot dovoljen« od preklíčac. Ker se tekom dveh let nihče ni nikamor pritožil, vprašate, če lahko pešpot zaprete. Če zaprete pešpot, tvegate tožbo, ker vas dosedanjí upravičenci lahko tožijo. Pravdo boste izgubili, če bodo upravičenci dokazali, da so javno in nemoteno skozi 30 let to pot uporabljali in s tem priposestovali služnostno pravico, še predno ste nabili tablo, da je pot do preklíčca dovoljena. Pač pa izgubijo dosedanjí upravičenci pot, če jim dejansko to pešpot preprečite, n. pr. z vidnim napisom, da je pot prepovedana, in zaradi te vaše prepovedi skozi tri zaporedna leta svojih pravic glede poti ne uveljavijo. Po preteku treh let, v katerih svoje služnostne pravice zaradi vašega protiviljenja niso uveljavili, je služnostna pravica zastarela in vaše zemljišče osvobojeno od dosedanje služnosti.

Isplacévanje obresti v zaščiteni hranilnici. M. S. — Hranilnica, ki ji je dovoljena odložitve plačil, mora izplačevati obresti in vloge po odobrenem načrtu. Ta načrt se objavi v »Službenem listu«, razgrnjen pa mora biti na vidnem mestu v hranilničnih prostorih. Zato ga lahko tam upogledate seveda, če je že odobren.

Neumestna prepoved vožnje. F. C. G. — Že nad 34 let vozite seno in otavo s svojega travnika čez sosedov travnik, ker nimate druge poti. Po isti poti ste tudi v zimskem času vozili gnojnico na svoj travnik. Letos pa se je sosed uprl vožnjam gnojnice, češ, da mu delate z vožnjami čez njegov travnik škodo, ker ni zemlja zmrznjena. Vprašate, če ste letos ker ni zmrznjena zemlja, dolžni sosedu plačati odškodnino za zimske vožnje ali ne. — Po našem mnenju smete tudi letos pozimi brez posebne odškodnine voziti gnojnico preko sosedovega travnika na vaš travnik, čeprav zemlja ni zmrznjena, ker ste si pač služnostno pravico vožnje priposestovali in niste krivi, da je tako mila zima. Pač pa je vaša dolžnost, da vzdržujete pot v takem stanju, kakor je bila doslej. Boste pač morali navoziti nekaj zemlje, če se bo pot preveč izvozila po travniku.

Neopravičen odtegljaj za prodana jabolka. J. K. P. — Oktobra meseca je nakupovala v vašem kraju kmetijska družba jabolka. Nakupa ni poverila svoji podružnici, pač pa s tem pooblastila nekega trgovca. Šele po dveh mesecih ste dobili izplačan denar, toda s 4 % odtegljajem, češ da je med tem toliko jabolk segnilo. Vprašate, zakaj ni nakup poverila podružničnemu načelniku in če je opravičen odtegljaj na kupnini — Načelnik podružnice naj vpraša odbor družbe za pojasnilo. Če ne bi dobil zadovoljivega pojasnila, lahko na občnem zboru družbe traja tako postopanje in zahteva za bodoče drug postopek. — Glede plačila kupnine za prodana jabolka je merodajen dogovor med prodajalcem in kupecem. Če je bila določena cena jabolk in dan prevzema, je kupec dolžan plačati celo kupnino, po teži ob prejemu brez vsakega odtegljaja. Za jabolka po prevzemu prodajalec več ne odgovarja in mu kupec zato ne sme samovoljno znižati cene, kakršnimkoli odtegljajem, ki ne bi bil v naprej dogovorjen.

Zasaditev gozda. L. J. — Niste povedali, kakšno prošnjo morate vložiti na sresko načelstvo. Morda, da dobite potrebne sadike. Zato vprašajte kar pri načelstvu samem, kjer vam bodo tudi povedali, kako je treba vlogo kolkovati.

Sosedova streha. M. R. — Iz vašega opisa ni mogoče razbrati, v čem sosed, ki je postavil drvarnico in zgradil novo streho gospodarskemu poslopiju, posega v morebitne vaše pravice in če vaša mot v posesti. Niste povedali, iz kakšnih razlogov nasprotujete zgradbi, zato ni mogoče razsoditi, če bi uspeli s tožbo. Ako dejanskega položaja ne morete razumljivo opisati, bo najbolje, da pokličete strokovnjaka, ki vam bo po ogledu spornega položaja mogel svetovati.